

İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi ve buna Ek Protokolün tasdiki hakkında Kanun

Kanun No : 6366

Kabul tarihi : 10/3/1954

Madde 1 — Hükümetimizce 4 Kasım 1950 tarihinde Roma'da imzalanmış olan «İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi» tasdik edilmiştir.

Madde 2 — Hükümetimizce 20 Mart 1952 tarihinde Paris'te imzalanmış olan «İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesine Ek Protokol», mütaakıp üçüncü maddedeki ihtirazi kayıtlı tasdik edilmiştir.

Madde 3 — İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesine Ek Protokolün ikinci maddesi 3 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanununun hükümlerini ihlâl etmez.

Madde 4 — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'iyete girer.

Madde 5 — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

13/3/1954

İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya dair Sözleşme

Avrupa Konseyi Üyesi olan Âkid Hükümetler.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948 de ilân edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesini;

Bu beyannamenin metninde mezkûr hakların her yerde ve şilen tanınmasını ve tatbik edilmesini sağlamaya mâtuf bulunduğunu,

Avrupa Konseyinin gayesini; üyeleri arasında daha sıkı bir birlik kurmak olduğunu ve İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri korunma ve gelişmesinin bu gayeye ulaşmak yollarından birini teşkil ettiğini,

dikkat nazarına alarak,

Dünyada barış ve adaletin asıl temelini teşkil eden ve idamesi her şeyin fevkinde olarak, bir taraftan, hakikaten demokratik bir siyasi rejim ve diğer taraftan, insan haklarına müstereken hürmet ve bu konuda ortak bir anlayış esaslarına istinadeden bu ana hürriyetlere derin bağlılıklarını teydid ederek;

Aynı telâkkiye taşıyan ve ideal ve siyasi ananeler, hürriyete saygı ve hukukun üstünlüğü hususlarında müşterek bir mirasa sahip bulunan Avrupa devletleri hükümetleri sıfatıyla, Evrensel Beynamede yazılı bazı hakların müştereken sağlanmasını temine yarıyacak ilk tedbirleri almaya kararlaştırarak;

aşağıdaki hususlarda anlaşılmıştır :

Madde — 1

Yüksek Akademi Taraflar kendi kaza haklarına tabi her ferde işbu Sözleşmenin birinci fıkrasında tarif edilen hak ve hürriyetleri tanırlar.

BÖLÜM : I

Madde — 2

1. Her ferdin yaşama hakkı kanunun himayesi altındadır. Kanunun ölümlü cezası ile cezalandırıldığı bir suçtan dolayı mahkemede hükmedilen bu cezanın infazı dışında, hiç kimse kasten öldürülemez.

2. Öldürme, aşağıda derpiş edilen zaruret halleri dışında, bu maddenin ihlali suretiyle yapılmış telâkiki olamaz:

a) Her ferdin gayrimüserri cebir ve şiddete karşı korunmasını sağlamak için,

b) Kanun hükümleri dâhilinde bir tevkifi yertme getirmek veya kanuna uygun olarak mevkuf bulunan bir şahsın kaçmasını önlemek için,

c) Ayaklanma veya isyanı, kanuna uygun olarak bastırmak için,

Madde — 3

Hiç kimse işkenceye, gayrimüserri yahut haysiyet kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulamaz.

Madde — 4

1. Hiç kimse köle ve kul halinde tutulamaz,
2. Hiç kimse zorla çalıştırılmaz veya mecburi çalışmaya tabi tutulamaz,

3. Aşağıdaki haller bu maddede kasdolunan «zorla çalıştırma veya mecburi çalıştırma» sayılmazlar :

a) İşbu Sözleşmenin 5. maddesinde derpiş edilen şartlar altında mevkuf tutulan bir kimseden mevkufiyeti veya şartla salıverilmesi süresince yapması müttat olarak istenilecek çalışma;

b) Askerî mahiyette her hizmet yahut inancını gereğince askerlik vazifesini yapmaktan kaçınan kimselerin durumunu meşru telâkiki eden memleketlerde, bu inanca sahip kimselere mecburi askerlik yerine gördürülecek başka bir hizmet;

c) Topluluğun hayat veya refahını tehdit eden buhran ve âfet hallerinde talep olunan her hizmet;

d) Normal medeni mükellefiyetler şümülüne giren her türlü çalışma veya hizmet.

Madde — 5

Her ferdin hürriyete ve güvenliğe hakkı vardır. Aşağıda mezkûr haller ve kanuni usuller dışında hiç kimse hürriyetinden mahrum edilemez:

a) Salâhiyetli bir mahkeme tarafından mahkûmiyeti üzerine usulü dairesinde hapsedilmesi,

b) Bir mahkeme tarafından kanuna uygun olarak verilen bir karara riayetsizlikten dolayı yahut kanunun koyduğu bir mükellefiyetin yerine getirilmesini sağlamak üzere yakalanması veya tevkifi,

c) Bir suç işlediği şüphesi altında olan yahut suç işlenmesine veya suçu işledikten sonra kaçmasına mâni olmak zarureti inancını doğuran mâkul sebeplerin mevcudiyeti dolayısıyla, yetkili adli makam önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve hapsi,

d) Bir kılığın nezaret altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilmiş usulüne uygun bir tevkif kararı bulunması,

e) Bulaşıcı bir hastalık yayabilecek bir kimsenin, bir akıl hastası, bir alkolik, uyuşturucu maddelere müptelâ bir kimsenin yahut bir serserin kanuna uygun mevkufiyeti,

f) Bir kimsenin memlekete usulüne uygun olmayarak girmekten men'i, veya hakkında bir sınır dışı kılma veya geri verme muamelesine tevessül olunması sebebiyle yakalanmasına veya tevkifine karar verilmesi

2. Tevkif olunan her ferde, tevkifini icabettiren sebepler ve kendisine karşı vâkı bütün isnatlar en kısa bir zamanda ve anladığı bir dille bildirilir.

3. İşbu maddenin 1/c fıkrasında derpiş edilen şartlara göre yakalanan veya tevkif edilen herkesin, hemen bir hâkim veya adli görevi yapmaya kanunen mezum kılınmış diğer bir memur huzuruna çıkarılması lâzım ve mâkul bir süre içinde muhakeme edilmeye yahut adli takibat sırasında serbest bırakılmaya hakkı vardır. Salıverme ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminata bağlanabilir.

4. Yakalanması veya tevkif sebebiyle hürriyetinden mahrum bırakılan her şahıs hürriyeti tahdidin kanuna uygunluğu hakkında kısa bir zamanda karar vermesi ve keyfiyet kanuna aykırı görüldüğü takdirde tahliyesini emretmesi için bir mahkemeye itiraz eylemek hakkını haizdir.

5. İşbu maddenin hükümlerine aykırı olarak yapılmış bir yakalama veya tevkif muamelesinin mağduru olan her şahsın tazminat istemeye hakkı vardır.

Madde — 6

1. Her şahıs gerek medeni hak ve vebeleriyle ilgili nizalar gerek cezai sahada kendisine karşı serdedilen bir isnatın esası hakkında karar verecek olan, kanuni, müstakil ve tarafsız bir mahkeme tarafından dâvasının mâkul bir süre içinde hakkaniyete uygun ve aleni surette dinlenmesini istemek hakkını haizdir.

Hüküm aleni olarak verilir, şu kadar ki demokratik bir toplulukta Amme intizamının veya millî güvenliğin veya ahlâkın yararına veya küçüğün menfaati veya dâvaya taraf olanların korunması veya adaletin selâmetine zarar verebileceği bazı hususî hallerde, mahkemeye zaruri görülecek ölçüde, aleniyet dâvanın devamınca tamamen veya kısmen Basın mensupları ve halk hakkında tahdid edilebilir.

2. Bir suç ile itham edilen her şahıs suçluluğu kanunen sabit oluncaya kadar masum sayılır.

3. Her sanık ezümle :

a) Şahsına tevcih edilen isnatın mahiyet ve sebebinden en kısa bir zamanda, anladığı bir dille ve etraflı surette haberdar edilmek,

b) Müdafasını hazırlamak için gerekli zamana ve kolaylıklara malik olmak,

c) Kendi kendini müdafaa etmek veya kendi seçeceği bir müdafii veya eğer bir müdafii tayin için malî imkânlardan mahrum bulunuyor ve adaletin selâmeti gerektiriyorsa, mahkeme tarafından tayin edilecek bir avukatın meccani yardımından istifade etmek,

d) İddia şahitlerini sorguya çekmek, veya çektirmek, müdafaa şahitlerinin de iddia şahitleriyle aynı şartlar altında davet edilmesini ve dinlenmesinin sağlanmasını istemek,

e) Duruşmada kullanılan dili anlamadığı veya konuşmadığı takdirde bir tercümanın yardımından meccanen faydalanmak, haklarına sahiptir.

Madde — 7

1. Hiç kimse işlendiği zaman millî veya milletlerarası hukuka göre bir suç teşkil etmeyen bir fiil veya ihmalden dolayı mahkûm edilemez. Keza hiç kimse suç işlendiği zaman tertibi gereken cezadan daha ağır bir cezaya da çarptırılamaz.

2. İşbu madde, işlendiği zaman medeni milletler tarafından tanıyan umumi hukuk prensiplerine göre suç sayılan bir fiil veya ihmalden suçlu bir şahsın yargılanmasına ve cezalandırılmasına mâni değildir.

Madde — 8

1. Her şahıs hususî ve ailevi hayatına, meskenine ve muhaberatına hürmet edilmesi hakkına maliktir.

2. Bu hakların kullanılmasına resmî bir makamın müdahalesi demokratik bir cemiyette ancak millî güvenlik, Amme emniyeti, memleketin İktisadî refahı, nizamın muhafazası, suçların önlenmesi, sağlığın veya ahlâkın ve başkasının hak ve hürriyetlerinin korunması için zaruri bulunduğu derecede ve kanunla derpiş edilmesi şartıyla vukubulabilir.

Madde — 9

1. Her şahıs düşünme, vicdan ve din hürriyetine sahiptir. Bu hak din veya kanaat değiştirme, hürriyetini ve alenen veya hususî tarzda ibadet ve âyin veya öğretimini yapmak suretiyle tek başına veya toplu olarak dinini veya kanaatini ızhâr eylemek hürriyetini tazammun eder.

2. Din veya kanaatleri izhar etmek hürriyeti demokratik bir cemiyette ancak âmme güvenliğinin, âmme nizamının, genel sağlığın veya umumi ahlâkın, yahut başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması için zaruri olan tedbirlerle ve kanunla tahdit edilebilir.

Madde — 10

1. Her fert ifade ve izhar hakkına maliktir. Bu hak içtihat hürriyetini ve resmî makamların müdahalesi ve memleket sınırları mevzu bahis olmaksızın, haber veya fikir almak veya vermek serbestisini ihtiva eder. Bu madde, devletlerin radyo, sinema veya televizyon işletmelerini bir müsaade rejimine tabi kılmalarına mâni değildir.

2. Kullanılması vazife ve mesuliyeti tazammun eden bu hürriyetler, demokratik bir toplulukta, zaruri tedbirler mahiyetinde olarak, millî güvenliğinin, toprak bütünlüğünün veya âmme emniyetinin, nizamın muhafazasının, suçun önlenmesinin, sağlığın veya ahlâkın, başkalarının şöhret veya haklarının korunması, gizli haberlerin ifşasına mâni olunması veya adalet kuvvetinin üstünlüğünün ve tarafsızlığının sağlanması için ancak ve kanunla, muayyen merasime, şartlara, tahditlere veya müeyyidelere tabi tutulabilir.

Madde — 11

1. Her şahıs esayişli ihlâl etmeyen toplantılara katılmak, ve başkalarıyla birlikte sendikalar tesis etmek ve kendi menfaatlerini korumak üzere sendikalara girmek hakkı dâhil olmak üzere dernek kurmak hakkını haizdir.

2. Bu hakların kullanılması, demokratik bir toplulukta, zaruri tedbirler mahiyetinde olarak millî güvenliğinin, âmme emniyetinin, nizamın muhafazasının, suçun önlenmesinin, sağlığın veya ahlâkın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması için ve ancak kanunla tahdide tabi tutulabilir.

Bu madde, bu hakların kullanılmasında idare, silâhlı kuvvetler veya zabıta mensuplarının mahik tahditler koymasına mâni değildir.

Madde — 12

Evlenme çağına gelen erkek ve kadın, bu hakkın istimalini tanzim eden millî kanunlar dairesinde, evlenmek ve bir aile kurmak hakkına maliktir.

Madde — 13

İşbu Sözleşmede tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen her şahıs ihlâl fiilî resmî vazifelerini ifa eden kimseler tarafından bu vazifelerin ifası sırasında yapılmış da olsa, millî bir mekama fiilen müraacaat hakkına sahiptir.

Madde — 14

İşbu Sözleşmede tanınan hak ve hürriyetlerden istifade keyfiyeti bilhassa cins, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, millî veya sosyal menşee, millî bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya her hangi diğer bir durum üzerine müesses hiçbir tefrikte tabi olmaksızın sağlanmalıdır.

Madde — 15

1. Harb veya milletin varlığını tehdit eden diğer umumi bir tehlike halinde her Yüksek Âkid Taraf ancak, durumun ıktiza ettiği nispette ve devletler hukukundan doğan diğer mükellefiyetlerle tezat teşkil etmemek şartıyla, İşbu Sözleşmede derpiş olunan mükellefiyetlere aykırı tedbirler alabilir.

2. Yukarıdaki hüküm, meşru harb fiileri neticesinde vâkı ölmüş hâdisesi müstesna, ikinci ve üçüncü maddeler ile dördüncü maddenin birinci fıkrasına ve yedinci maddeyi hiçbir suretle ihlâl mezun kılınmaz.

3. Bu ihlâl hakkını istimal eden her Yüksek Âkid Taraf sâiman tedbirlerden ve bunları icabettiren sebeplerden Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bilgi verir. Bu Yüksek Âkid Taraf mezkûr tedbirlerin mer'iyetten kalktığı ve Sözleşme hükümlerinin tamamıyla tatbikine tekrar başladığı tarihten de Avrupa Konseyi Genel Sekreterini haberdar eder.

Madde — 16

10, 11 ve 14 üncü maddelerin hiçbir hükmü yabancıların siyasi faaliyetlerini Yüksek Âkid Tarafların tahdit etmelerine mâni sayılmaz.

Madde — 17

Bu Sözleşme hükümlerinden hiçbir bir devlete topluluğa veya ferde, İşbu Sözleşmede tanınan hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya mezkûr Sözleşmede derpiş edildiğinden daha geniş ölçüde tahditlere tabi tutulmasını istihdaf eden bir faaliyete girişmeye veya harekette bulunmaya mâtuf her hangi bir hak sağladığı şeklinde, tefsir olunamaz.

Madde — 18

Bu Sözleşmenin hükümleri gereğince, mezkûr hak ve hürriyetlere yapılan taahhütler ancak derpiş edildikleri gaye için tatbik edilebilirler.

Bölüm : II

Madde — 19

İşbu Sözleşmeden Yüksek Âkid Taraflar için hâsıl olan taahhütlere riayeti temin maksadıyla :

a) Aşağıda «Komisyon» diye zikredilecek olan bir «Avrupa İnsan Hakları Komisyonu»;

b) Aşağıda «Divan» diye zikredilecek olan bir «Avrupa İnsan Hakları Divanı»; kurulmuştur.

Bölüm : III

Madde — 20

Komisyon Yüksek Âkid Tarafların sayısı kadar azadan mürekkeptir. Komisyonda aynı devletin birden fazla tebaası bulunamaz.

Madde — 21

1. Komisyon üyeleri İstişare Meclisinin Bürosu tarafından tanzim edilen bir isim listesi üzerinden Bakanlar Komitesince oyların mutlak çoğunluğu ile seçilir; Yüksek Âkid Tarafların İstişare Meclisindeki temsilcileri gruplarından her biri, en az ikisi kendi milletinden olmak üzere üç namzet gösterir.

2. Sonradan diğer devletlerin İşbu Sözleşmeye taraf olmaları halinde Komisyonu tamamlamak ve boşalan yerlere yenilerini seçmek için de, tatbik kabiliyetini haiz olduğu nispette, aynı usul takip olunur.

Madde — 22

1. Komisyon üyeleri altı senelik bir müddet için seçilirler. Tekrar seçilmeleri caizdir. Bununla beraber ilk seçilen üyelerden yedisinin vazifesi üç yıl sonunda nihayete erecektir.

2. İlk üç yıllık müddetin sonunda vazifeleri nihayete erecek olan üyeler, ilk seçimlerin yapılmasından hemen sonra Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından kur'a çekmek suretiyle tâyin edilecektir.

3. Vazifesi bitmemiş bir üyenin yerine seçilen Komisyon üyesi seçilmenin vazife müddetini tamamlar.

4. Komisyon üyeleri, yerlerine yenileri konuluncaya kadar vazifelerinde kalırlar ve yerlerine yenileri geçtikten sonra dahi evvelce kendilerine havaale edilmemiş olan işleri rühyete devam ederler.

Madde — 23

Komisyon üyeleri Komisyona hususi şahıs sıfatıyla iştirak ederler.

Madde — 24

Her Âkid Taraf İşbu Sözleşme hükümlerine vâkı ve kendisinin diğer bir Âkid Tarafa imadilebileceğine kanaat getirdiği bilcümle riayetsizlikten dolayı Avrupa Konseyi Genel Sekreteri vasıtasıyla Komisyona müraacaat edebilir.

Madde — 25

1. İşbu Sözleşmede tanınan hakların Yüksek Âkidlardan biri tarafından ihlâhinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her hakiki şahıs, hükümet dışı her teşekkül veya her insan topluluğu, hakkında şikayet vâkı Yüksek Âkid Tarafın bu işte Komisyonun salâhiyetini tanıdığını beyan eylemiş olması halinde, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine sunulacak bir dilekçe ile Komisyona müraacaat edebilir.

Yüksek Âkid Taraflardan böyle bir beyan yapmış olanlar İşbu hakkın müessir bir tarzda kullanılmasına hiçbir suretle engel olmamayı taahhüt ederler.

2. Bu beyanlar muayyen bir müddet için yapılabilir.

3. Bu beyanlar Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi edilir. Genel Sekreter bunların suretini Yüksek Âkid Taraflara gönderir ve neşrini temin eder.

4. Komisyon işbu madde ile kendisine verilen salâhiyeti en az altı Yüksek Âkid Taraf yukarıdaki fıkralarda derpiş edilen beyanla bağlanmış buldukları zaman kullanır.

Madde — 26

Devletler Hukukunun umumiyetle kabul edilen prensiplerine göre, ancak dahîlî müracaat yollarına başvurulmasından sonra ve nihai dahîlî karardan itibaren altı aylık bir müddet içinde Komisyona müracaat olunabilir.

Madde — 27

1. Komisyon 25 inci madde gereğince sunulan her hangi bir dilekçeyi aşağıdaki hallerde kabul etmez :

a) Dilekçe imzasız ise;

b) Dilekçe Komisyona daha evvel incelenmiş yahut milletlerarası diğer bir tahkikat veya hallü tesviye mercine arz edilmiş bir dilekçenin esas itibarıyla aynı ise ve yeni olaylar ihtiva etmiyorsa;

2. Komisyon 25 inci madde gereğince sunulan her hangi bir dilekçeyi işbu Sözleşme hükümleriyle telif edilemez bulunduğu, çıktıktan açığa esasız yahut şikâyet hakkının süistimali mahiyetinde telâkki ettiği takdirde kabule şayan saymaz.

3. Komisyon 26 ncı maddeye göre kabul edilemez mahiyette saydığı her dilekçeyi reddeder.

Madde — 28

Komisyon dilekçeyi kabul ettiği takdirde :

a) Olayları tesbit üzere dilekçeyi, tarafların temsilcileri ile beraber, her iki tarafı da dinliyerek inceler ve, eğer lüzum varsa, tahkikat yapar. Bu tahkikatın müessir bir şekilde icrası için alâkadar devletler, komisyonla görüş teatisinde bulduktan sonra lüzumlu her kolaylığı göstereceklerdir.

b) Komisyon meseleyi, işbu Sözleşmede tanınmış İnsan Haklarına riayetle ilham alan müşihane bir hal tarzına bağlanmak üzere ilgililere arzı hizmet eder.

Madde — 29

1. Komisyon 28 inci maddede derpiş edilen vazifeleri yedi üyesinden mürekkep bir Tâli Komisyon vasıtasıyla ifa eder.

2. Her alâkadar Tâli Komisyona iştirak etmek üzere, kendi isteğine göre bir üye tâyin edebilir.

3. Diğer üyeler, Komisyonun İhtüzüğünde derpiş edilen hükümlere uygun olarak kur'a ile tâyin edilir.

Madde — 30

Tâli Komisyon 28 inci maddeye uygun olarak müşihane bir hal sureti bulmaya muvaffak olursa bir rapor tanzim eder ve bu rapor alâkadar devletlere, Bakanlar Komitesine ve neşredilmek üzere Avrupa Konseyi Genel Sekreterine gönderilir. Bu rapor olayların ve kabul edilen hal suretinin kısa bir beyanından ibarettir.

Madde — 31

1. Bir hal sureti bulunmadığı takdirde Komisyon bir rapor tanzim eder ve bunda olayları tesbit edip bunların ilgili devlet tarafından Sözleşme hükümleri gereğince yüklenilmiş vecibelerin ihlâline delâlet edip etmediği hususundaki mütalâasını bildirir. Bu nokta hakkında Komisyonun bütün üyelerinin kanaatleri de raporda zikredilebilir.

2. Rapor Bakanlar Komitesine ve ilgili devletlere de gönderilir. Bu devletler mezkûr raporu neşretmek salâhiyetine malik değildirler.

3. Komisyon, Bakanlar Komitesine gönderdiği rapora, uygun bulunduğu teklifleri de dercedebilir.

Madde — 32

1. Komisyon raporunun Bakanlar Komitesine tevdi tarihinden itibaren üç aylık bir müddet zarfında, mesele işbu Sözleşmenin 48 inci maddesi gereğince Divana arz edilmezse Bakanlar Komitesi Sözleşmenin ihlâl edilmiş olup olmadığı hakkında Komiteye dâhil temsilcilerin üçte iki çoğunluğu ile bir karar verir.

2. Bu kararın müspet olması halinde Bakanlar Komitesi bir mühlet tesbit eder; bu mühlet içinde ilgili Yüksek Âkid Taraf Bakanlar Komitesi kararının icabettirdiği tedbirleri almalıdır.

3. İlgili Yüksek Âkid Taraf tâyin olunan mühlet zarfında tatmin edici tedbirleri almadı ise Bakanlar Komitesi, 1 inci fıkrada derpiş edilen çoğunlukla, ilk kararına verilecek sonucu kararlaştırır, ve raporu yayınlar.

4. Yüksek Âkid Taraflar evvelki fıkraların tatbiki suretiyle Bakanlar Komitesinin verebileceği her kararı kendileri için uyulması mecburi saymayı taahhüt ederler.

Madde — 33

Komisyonun oturumları gizlidir.

Madde — 34

Komisyonun kararları mevcut ve oy veren üyelerin çoğunluğu ile; Tâli Komisyonun kararları üyelerinin çoğunluğu ile verilir.

Madde — 35

Komisyon lüzum hâsıl oldukça toplanır. Davet Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından yapılır.

Madde — 36

Komisyon İhtüzüğünü hazırlar.

Madde — 37

Komisyonun büro işleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından temin olunur.

BÖLÜM : IV

Madde — 38

İnsan Hakları Avrupa Divanı, Avrupa Konseyi üyesi devletlerinin sayısı kadar yargıçtan mürekkeptir. Divanın aynı Devlet tabiiyetinde birden fazla üyesi olamaz.

Madde — 39

1. Divan üyeleri Avrupa Konseyi üyelerince teklif edilen şahısları muhtevi bir liste üzerinden İstişari Meclisçe çoğunlukla seçilir, üyelerden her biri en az ikisi kendi tabiiyetinde olmak üzere üç namzet gösterir.

2. Avrupa Konseyine yeni üyeler kabulü halinde Divanı tamamlamak ve boşalan üyeliklere yeni üyeler seçmek için de, tatbik kabiliyetini haiz olduğu nispette aynı usul tatbik olunur.

3. Namzetler yüksek seviyeye malik ve yüksek kaza vazifeleri ifa için lüzum şartları câmi bulunmalıdırlar veya salâhiyetleri umumiyetle müsellemler hukukşinaslardan olmalıdırlar.

Madde — 40

1. Divan üyeleri dokuz senelik bir müddet için seçilirler. Tekrar seçilmeleri caizdir. Bununla beraber ilk seçimde tâyin edilen üyelerden dördünün vazifesi üç yıl sonra, diğer dördünün vazifesi de altıncı yıl sonunda nihâyet bulacaktır.

2. Vazifeleri ilk üç ve altı yıllık müddetler sonunda nihâyet bulacak olan üyeler ilk seçimin akabinde Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından kur'a ile ayrılırlar.

3. Vazifesi henüz bitmemiş bir üyenin yerine seçilen Divan üyesi selefinin vazife müddetini tamamlar.

4. Divan üyeleri yerlerine başkaları seçilinceye kadar vazifelerini görürler. Yerlerine başkaları konulduktan sonra da, kendilerine daha önce havale edilmiş olan dâvaların rüyetine devam ederler.

Madde — 41

Divan Başkanını ve Başkan Vekilini üç yıl için seçer. Tekrar seçilmeleri caizdir.

Madde — 42

Divan üyeleri her çalışma günü için, tutarı Bankalar Komitesi tarafından tesbit edilecek bir tazminat alırlar.

Madde --- 43

Kendisine arz edilen her dâvayı incelemek üzere Divan yedi yargıçtan mürekkep bir daire halinde teşekkül eder. Bu daireye ilgili her Devletin tebaasından olan veya böylesi, yoksa, o Devlet tarafından seçilecek bir yargıç vazifeten iştirak eder.

Diğer yargıçlar dâvanın incelenmesine başlanmazdan evvel Başkan tarafından kur'a ile seçilirler.

Madde --- 44

Divan huzuruna bir dâvayı yalnız Yüksek Taraflar ve Komisyon getirebilir.

Madde --- 45

Divanın salâhiyeti işbu Sözleşmenin tefsir ve tatbikiyle ilgili olup Yüksek Âkid araflar veya Komisyon tarafından 48 inci maddede derpiş edildiği şekilde kendisine arz olunacak bütün hususlara şâmilidir.

Madde --- 46

1. Yüksek Âkid Taraflardan her biri, işbu Sözleşmenin tefsir ve tatbikuna mütaallik hususlarda Divanın kaza salâhiyetini her hangi bir zamanda bihakken ve özel bir anlaşma olmaksızın mecburi olarak tanıdığını beyan edebilir.

2. Yukarıda mezkûr beyanlar kayıtsız şartsız yahut diğer âkidlerden birçoğunun veya bazılarının mütekabiliyeti esasına müsteniden veya muayyen bir zaman için yapılabilir.

3. Bu beyanlar Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi edilecektir ve Genel Sekreter bunların birer suretini Yüksek Âkid Taraflara gönderecektir.

Madde --- 47

Bir mesele Divana ancak muslihaneye hal gayretlerinin boşa çıktığı Komisyonca müşahede edildikten sonra ve 32 nci maddede derpiş olunan üç aylık müddet içinde arz edilebilir.

Madde --- 48

Eğer ilgili taraf veya tarafların Divanın mecburi kaza hakkını tanımış olmaları ve bu olmadığı takdirde karşı taraf ve tarafların rıza ve muvafakati şartıyla Divana :

- Komisyon tarafından;
  - Mağdur kendi tebaasından olan Yüksek Âkid tarafından;
  - Komisyonca başvurmuş olan Yüksek Âkid tarafından;
  - Kendisinden şikâyet edilen Yüksek Âkid tarafından;
- müracaat olunabilir.

Madde --- 49

• Divanın salâhiyetli olup olmadığı hakkında ihtilâf zuhurunda, karar Divana aittir.

Madde --- 50

Divanın kararı, Bir Yüksek Âkid Tarafından adli makamları veya resmî bir karar tarafından alınmış olan bir kararın veya vaz'edilmiş bulunan bir tedbirin işbu Sözleşmeden doğan mükellefiyetlere tamamen veya kısmen aykırı olduğunu beyan ederse, ve eğer mezkûr Âkid Tarafın dahilî mevzuatı bu kararın veya tedbirlerin neticelerini ancak kısmen izaleye müsaitse, Divan kararında buna mahal varsa, hakkaniyete uygun bir surette mutazarrır tarafı tatmin eder.

Madde --- 51

- Divanın hükmüne mucip sebepler dercolumur.
- Hüküm yargıçların müttehit reylerini kısmen veya tamamen ifade etmiyorsa, her yargıç kendi şahsî kanaatini ona ilâve etmek hakkına sahip olacaktır.

Madde --- 52

Divanın hükmü katıdır.

Madde --- 53

Yüksek Âkidler taraf oldukları Divanın kararlarına uymayı taahhüt ederler.

Madde --- 54

Divanın hükmü Bakanlar Komitesine gönderilir ve o bu hükmün icrasına nezaret eder.

Madde --- 55

Divan, tüzüğünü tarzım ve muhakeme usulünü tesbit eder.

Madde --- 56

- Divan üyelerinin ilk seçimi Yüksek Âkid Tarafların 46 nci maddede işaret edilen beyanlarının sayısı sekizi bulduktan sonra yapılır.
- Bu seçimden evvel Divana başvurulamaz.

BÖLÜM : V

Madde --- 57

Her Yüksek Âkid Taraf kendi dahilî mevzuatının, işbu Sözleşmenin bütün hükümlerinin fiilen tatbikini ne surette temin ettiği hususunda Avrupa Konseyi Genel Sekreterinin talebi üzerine izahat verecektir.

Madde --- 58

Komisyonun ve Divanın masrafları, Avrupa Konseyi tarafından ödenir.

Madde --- 59

Komisyon ve Divan üyeleri vazifelerinin ifasında Avrupa Konseyi Statüsünün 40 inci maddesinde ve işbu madde muktazasınca akdedilen anlaşmalarda derpiş edilen imtiyaz ve muafiyetlerden istifade ederler.

Madde --- 60

İşbu Sözleşmenin hükümlerinden hiçbirini her Âkid Tarafın kanunlarına veya bu Âkidin Taraf olduğu diğer bir Sözleşmeye tevfikân tanıyabilecek İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri tahdit veya ihlâl eder, mahiyette tefsir olunamaz.

Madde --- 61

İşbu Sözleşmenin hiçbir hükmü Avrupa Konseyi Statüsünün Bakanlar Komitesine verdiği salâhiyetleri ihlâl etmez.

Madde --- 62

Bu Sözleşmenin tefsir veya tatbikından doğan bir ihtilâf işbu Sözleşmede derpiş edilenlerden başka bir hal tarzına dilekçe yoluyla tabi kılmak hususunda aralarında mevcut Anlaşma, Sözleşme ve demegleri, hususi uyuşma halleri müstesna, faydalanılmaktan Yüksek Âkid Taraflar karşılıklı olarak vazgeçmektedirler.

Madde --- 63

1. Her Devlet, tasdik esnasında veya daha sonra her hangi bir zaman Avrupa Konseyi Genel Sekreterine göndereceği bir ihbarla işbu Sözleşmenin Milletlerarası münasebetlerini sağladığı bütün ülkelere veya bunlardan her hangi birine tatbik edileceğini beyan edebilir.

2. Sözleşme ihbarda bildirilen ülke veya ülkelerde Avrupa Konseyi Genel Sekreterinin bu ihbarı aldığı tarihten itibaren otuz gün sonra tatbik edilecektir.

3. İşbu Sözleşmenin hükümleri mezkûr ülkelerde mahallî icaplar nazarı itibara alınarak tatbik edilecektir.

4. Bu maddenin birinci fıkrasına tevfikân beyanda bulunmuş olan her devlet sonradan her zaman işbu beyanında işaret ettiği ülke veya ülkelere taallük itibariyle, hakikî şahısların, Hükümet dışı teşekküllerin veya fert gruplarının müracaatlarının bu Sözleşmenin 25 inci maddesine uygun olarak Komisyonun rüyet eylemek salâhiyetini kabul ettiğini beyan edebilir.

Madde --- 64

1. Bu Sözleşmenin imzası veya tasdik belgesinin tevdiî anında her Devlet Sözleşmenin muayyen bir hükmü hakkında, o zaman kendi ülkesinde mer'î olan bir kanun bu hükmü uygun bulunmaması nispetinde ihtirazi kayıt koyabilir. İşbu madde umumi mahiyette ihtirazi kayıtlar konulması, salâhiyetini bahşetmez.

2 İşbu maddeye uygun olarak konulan her ihtirazi kayıt mevzuubah's kanunun kısa bir izahını ihtiva eder.

Madde — 65

1. Bir Yüksek Akıd Taraf Sözleşmeyi ancak Sözleşmenin kendisi hakkında mer'iyete girdiği tarihten itibaren beş yıllık bir müddet sonunda ve Avrupa Konseyi Genel Sekreterine altı ay evvel verilecek bir ihbarla feshedebilir Genel Sekreter bundan diğer Akıd Taraflara malumat verir.

2. Bu fesih keyfiyeti, fesih muteber sayıldığı tarihten evvel yapılmış olup bu taahhütleri ihlal edici mahiyette telâkki edilebilecek her hangi bir fiil dolayısıyla, ilgili Yüksek Akıd İşbu Sözleşmedeki taahhütlerden beri kılma neticesini hâsıl etmez.

3. Aynı ihtirazi kayıt altında Avrupa Konseyi üyeliği sıfatı zail olan her Akıd Taraf işbu Sözleşmeye de taraf olmaktan çıkar.

4. Sözleşme, 63 üncü madde hükmü gereğince tatbik edileceği beyan edilmiş olan ülkelere taallüku bakımından, daha evvelki fıkralar hükümlerine tevfiқан feshedilebilir

Madde — 66

1. İşbu Sözleşme, Avrupa Konseyi üyelerinin imzalarına açıktır Sözleşme tasdik edilecektir. Tasdik belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi olunacaktır

2. İşbu Sözleşme on tasdik belgesinin tevdiinden sonra mer'iyete girecektir

3. Sözleşmeyi daha sonra tasdik eyleyecek olan ümumi için Sözleşme tasdik belgesinin tevdiinden itibaren mer'iyete girecektir

4. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Sözleşmenin mer'iyete girdiğini, Sözleşmeyi tasdik eden Yüksek Akıd Tarafların isimlerini ve daha sonra vukubulacak tasdik belgelerinin tevdi keyfiyetini de bütün Avrupa Konseyi üyelerine tebliğ edecektir.

Avrupa Konseyi Hazinesi Evrakında saklanmak ve her iki metin de aynı derecede muteber olmak üzere Fransızca ve İngilizce tek bir nüsha halinde 4 Kasım 1950 de Roma'da tanzim edilmiştir

Umumi Kâtip bunun tasdik suretlerini imza eden bütün devletlere gönderecektir.

İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya dair Sözleşmeye Ek Protokol

İşbu Protokolü imza eden, Avrupa Konseyi Üyesi, hükümetler, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya dair olup Roma'da 4 Kasım 1950 tarihinde imza edilmiş bulunan Sözleşmenin (aşağıda «Sözleşme» diye anılmıştır) 1 inci fıshında esasen musarrah bulunanlardan gayri hak ve hürriyetlerin müşterek müdafaasını temin için gereken tedbirleri almayı kararlaştırarak,

aşağıdaki hususlar hakkında mutabık kalmışlardır :

Madde — 1

Her hakiki veya hükmi şahıs mallarının masuniyetine riayet edilmesi hakkına maliktir. Herhangi bir kimse ancak amme menfaati icabı olarak ve kanunun derpiş eylediği şartlar ve devletler hukukunun umumi prensipleri dâhilinde mülkünden mahrum edilebilir.

Yukardaki hükümler, devletlerin, emvalin umumi menfaate uygun olarak istimalini tanzim veya vergilerin veyahut sair mükellefiyetlerin veyahut da para cezalarının tahsili için zarurî gördükleri kanunları yürürlüğe koymak hususunda malik buldukları hukuka hâlel getirmez

Madde — 2

Kimse tahsil etmek hakkından mahrum edilemez Devlet, eğitim ve öğretim sahasında deruhde edeceği vazifelerin ifasında, ebeveynin bu eğitim ve öğretimi kendi dini ve felsefi akidelerine göre temin etmek hakkına riayet edecektir.

Madde — 3

Yüksek Akıd Taraflar, teşriî organın intihabı hususunda halkın kanaatinin serbest olarak izharını sağlıyan şerait dâhilinde uygun sürelere gızlı oyla serbest seçimler yapmayı taahhüt ederler.

Madde — 4

Her Yüksek Akıd Taraf, bu Protokolün imzası veya tasdiki anında veyahut daha sonra her hangi bir zaman, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi edeceği bir beyanname ile beynelmîlel münasebetlerini deruhde ettiği ve mezkûr beyannameye zikrettiği ülkelerde bu Protokol hükümlerinin ne n'spette tatbik edileceğini taahhüt ettiğini bildirebilir.

Geçen fıkra mucübince bir beyanname tevdi etmiş bulunan her Yüksek Akıd, zaman zaman mütekaddim bir beyannamenin mefadını tadil eden veya bu Protokol hükümlerinin her hangi bir ülke üzerinde uygulanmasına son veren yeni bir beyannameyi, tevdi edebilir.

Bu madde gereğince yapılmış bir beyan Sözleşmenin 63 üncü maddesinin 1 inci fıkrasına uygun olarak yapılmış gibi telâkki olunacaktır.

Madde — 5

Yüksek Akıd Taraflar bu Protokolün 1, 2, 3 ve 4 üncü maddelerini Sözleşmeye ek maddeler olarak telâkki edecekler ve Sözleşmenin bütün hükümleri buna göre tatbik edilecektir.

Madde — 6

Bu Protokol Sözleşmeyi imza eden Avrupa Konseyi üyelerinin imzalarına açıktır, bu Protokol Sözleşme ile birlikte veya ondan sonra tasdik edilecektir Protokol, 10 tasdiknamenin tevdiinden sonra yürürlüğe girecektir.

Protokol, bîlâhara tasdik edecek her mümzi için, tasdiknamesinin tevdiini mütaakap yürürlüğe girecektir.

Tasdiknameler Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi edilecek, o da tasdik edenlerin isimlerini bütün üyelere tebliğ edecektir.

Her iki metin de aynı derecede muteber olmak üzere Fransızca ve İngilizce olarak ve Avrupa Konseyi Hazinesi Evrakında saklanacak tek bir nüsha halinde 20 Mart 1952, de Paris'te tanzim edilmiştir. Umumi Kâtip bunun tasdik suretlerini imza eden bütün devletlere gönderecektir.

Birleşmiş Milletler Milletlerarası Çocuklara Acil Yardım Fonu ile akdedilen Teknik Yardım Anlaşmasının tasdikına dair Kanun

Kanun No : 6367

Kabul tarihi . 10/3/1954

Madde 1 — Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâleti ile Birleşmiş Milletler Milletlerarası Çocuklara Acil Yardım Fonu arasında 5/9/1951 tarihinde Ankara'da imza edilen Teknik Yardım Anlaşması, tasdik edilmiştir.

Madde 2 — Bu Esas Anlaşma çerçevesi dâhilinde yardımların sureti tatbikına ait ek Anlaşmalar akdine Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâleti mezundur.

Madde 3 — Bu esas ve ek Anlaşmalar gereğince memlekete yardım olarak gelen bîlümüm malzeme her nevi gümrük vergisinden muafıtır.

Geçici madde — Bu kanunun mer'iyetinden evvel, bu hususta akdedilmiş Anlaşmalar gereğince, gelerek gümrükten çıkarılan ve gümrük vergileri henüz ödenmemiş veya tecil edilmiş bulunan bîlümüm malzemenin gümrük vergileri alınmaz

Madde 4 — Bu kanun neşri tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Madde 5 — Bu kanunu icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

13/3/1954

Milletlerarası Çocuklara Acil Yardım Fonu ile Türkiye Hükümeti arasındaki Anlaşma

Birleşmiş Milletlerin Genel Asamblesi 2 Aralık 1946 tarihinde kabul ettiği 57 sayılı mukarrerat gereğince, bu Anlaşmada bundan böyle sadece fon olarak zikredilecek olan bir Milletlerarası Çocuk Acil Yardım Fonu ihdas etmiş olduğundan, ve